

EFACTE ALE CRIZEI ECONOMICE ȘI FINANCIARE ÎN UNELE LOCALITĂȚI URBANE MICI DIN ROMÂNIA

CRISTINA HUMĂ
DUMITRU CHIRIAC

*L*ucrarea își propune să evidențieze principalele efecte ale crizei economice și financiare actuale asupra orașelor mici din România, cu analize specifice în două localități: Zimnicea și Videle din județul Teleorman. Aceasta deoarece s-a constatat că orașele mici se confruntă cu greutăți mult mai mari decât alte categorii de orașe din țara noastră: restructurarea activităților economice, cu perturbări pe piața muncii și, implicit, cu diminuarea funcțiilor urbane, migrația forței de muncă spre alte centre urbane mai dezvoltate, reducerea veniturilor populației și accentuarea fenomenului sărăciei etc.

Studiul are un caracter empiric și se bazează pe informații cantitative și calitative obținute de la mai multe instituții (primării, agenți economici etc.), precum și din date statistice. De asemenea, în cele două localități s-a aplicat un număr de 33 interviuri nestructurate, realizate în perioada iulie-octombrie 2011. Rezultatele obținute au confirmat greutățile cărora trebuie să le facă față orașele mici în această perioadă, precum și măsurile de răspuns adoptate în gospodăriile populației.

Cuvinte-cheie: orașe mici, criza economică și financiară, efecte economice și sociale.

CARACTERISTICI ALE REȚELEI ORAȘELOR MICI DIN ROMÂNIA

Conform organizării administrative a teritoriului național, la nivelul anului 2009, **rețeaua de localități urbane din România** era formată din 320 de orașe, care din punct de vedere demografic puteau fi structurate astfel (Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități):

- un oraș foarte mare, cu peste 500 000 de locuitori – București;
- 23 de orașe mari, având între 100 000 și 500 000 de locuitori;
- 46 de orașe mijlocii, având între 30 000 și 100 000 de locuitori;
- 250 de orașe mici, având între 5 000 și 30 000 de locuitori.

Adresele de contact ale autorilor: Cristina Humă, Dumitru Chiriac, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: humacris@yahoo.com; chiriacdd@yahoo.com.

Orașele mici sunt unități administrativ-teritoriale care au o populație cuprinsă între 5 000 și 30 000 de locuitori și ocupă rangul III în ierarhia localităților din țara noastră. Cu toată această prevedere legală, există și orașe care au sub 5 000 de locuitori. Legea mai specifică faptul că orașele mici, cu peste 25 000 de locuitori, pot dobândi, în anumite condiții, chiar statutul de municipiu, statut prin care ocupă rangul II în sistemul național de localități și influență sporită în teritoriu. În acest sens, 36 de orașe mici au rangul de municipii (*Anexa 1*).

Distribuția orașelor mici în plan teritorial indică o concentrare mai mare a acestora în unele județe, cum ar fi: Suceava, cu un număr de 15 orașe mici din totalul de 16 orașe, Prahova, cu 12, Hunedoara, cu 11 (ambele județe având câte 14 orașe, Maramureș, cu 11 (din 13), Alba, cu 10 și Vâlcea, cu 10 (din 11).

La polul opus, cu un număr redus de orașe mici, sunt județele Galați și Giurgiu, deținând fiecare câte două orașe. Alte județe, cum ar fi: Argeș, Bistrița-Năsăud, Brăila, Buzău, Cluj, Iași, Neamț, Sălaj, Teleorman și Vaslui dețin fiecare câte trei orașe din această categorie.

Raportat la anul 2002, numărul localităților urbane mici a crescut în ritm rapid, prin procesul de urbanizare administrativă, care a condus la declararea a 53 de orașe noi, ceea ce reprezintă o creștere de 26,9% în decurs de șapte ani (2002–2009)¹.

Județul Suceava se evidențiază și prin numărul mare de orașe mici de dată recentă, respectiv opt dintr-un total de 53, provenite prin declararea unor comune ca orașe. O situație similară prezintă și județele Ilfov și Maramureș, care, fiecare, dețin câte cinci astfel de orașe.

În același timp, în perioada respectivă, la categoria orașelor mici s-a mai adăugat un număr de șase orașe, prin descreșterea demografică a unor localități urbane mai mari².

Declararea de orașe noi a însemnat o creștere a numărului de locuitori pentru această categorie de orașe și, implicit, pentru mediul urban. Astfel, în anul 2009, orașele mici din România totalizau 2 938 749 de persoane, remarcându-se un salt al ponderii populației care locuia în această categorie de orașe, de la 20,1% în 2002, la 24,9% în 2009.

Cele 250 de orașe mici ale României, reprezentând 78,1% din totalul orașelor țării, prezentau, la rândul lor, următoarea structură, sub aspectul numărului de locuitori:

- orașe sub 5 000 de locuitori, în număr de 21 (8,4% din totalul orașelor mici);

¹ Județele cu orașe mici provenite din comune, conf. Legii nr. 351/2001: Arad (2), Argeș (1), Bihor (1), Botoșani (3), Brașov (1), Constanța (1), Dâmbovița (1), Dolj (2), Gorj (2), Ialomița (3), Iași (1), Ilfov (5), Maramureș (5), Mureș (4), Neamț (1), Olt (1), Satu Mare (2), Sibiu (2), Suceava (8), Timiș (3), Vaslui (1), Vâlcea (2).

² Este vorba de orașele Dorohoi (jud. Botoșani), Lupeni și Vulcan (jud. Hunedoara), Fălticeni (jud. Suceava), Turnu Măgurele (jud. Teleorman) și Huși (jud. Vaslui).

- orașe având între 5 000 și 10 000 de locuitori, în număr de 98 (39,2% din totalul orașelor mici);
- orașe având între 10 000 și 30 000 de locuitori, în număr de 131 (52,4% din totalul orașelor mici).

Concentrarea populației urbane în orașele mici nu este impresionantă, dacă avem în vedere numărul mare al acestora, de 250. Aceasta din cauza faptului că multe orașe mici, așa cum s-a arătat mai sus, respectiv 119, au mai puțin de 10 000 de locuitori, iar 21 dintre ele au chiar sub 5 000 de locuitori, adică mai puțin decât prevede legea pentru această categorie de localități. Dobândind statutul de oraș în ultimii ani, multe comunități urbane mici nu au infrastructura și dotările edilitare suficient dezvoltate pentru această categorie de așezări umane.

Analiza ponderii numărului de locuitori ai orașelor mici din totalul populației urbane la nivel de județ indică diferențe semnificative, cuprinse în ecartul 3,2 și 74,9%. Cele mai mari ponderi le înregistrează populația orașelor mici din județele Ilfov (74,4%), Alba (68,9%) și Suceava (64,7%), iar cele mai reduse, în județele Galați (3,2%), Iași (9,0%) și Brăila (9,5%).

De asemenea, este relevantă și evoluția numărului de locuitori în orașele mici. Astfel, în perioada 2002–2009³, majoritatea orașelor mici au înregistrat o reducere a populației. Din cele 250 de localități urbane mici, un număr de 177, adică 70,8%, au consemnat o dinamică demografică negativă. Cele mai mari scăderi ale ponderii numărului de locuitori au înregistrat orașele Solca (jud. Suceava), cu 44,9%, Budești (jud. Călărași), cu 23,2%, Sovata (jud. Mureș), cu 19,5%, Curtici (jud. Arad), cu 18,6% și Berești (jud. Galați), cu 10,5%. Diminuarea ponderii populației s-a consemnat la nivelul tuturor orașelor mici din 13 județe: Botoșani (6 orașe), Brăila (3 orașe), Buzău (3 orașe), Caraș-Severin (7 orașe), Covasna (4 orașe), Dâmbovița (6 orașe), Dolj (6 orașe), Galați (două orașe), Hunedoara (11 orașe), Mehedinți (4 orașe), Olt (6 orașe), Sălaj (3 orașe) și Teleorman (3 orașe).

Singurul județ în care toate orașele mici au înregistrat un trend demografic pozitiv este județul Ilfov. Creșterea demografică este corelată cu dezvoltarea economică din zona București–Ilfov și cu perspectivele de creștere economică de aici.

Scăderea populației, înregistrată la nivelul unui număr mare de orașe mici, s-a datorat atât diminuării sporului natural, cât și migrației forței de muncă spre alte zone, ca urmare a procesului de restructurare economică. În paralel cu acest fenomen a avut loc și un proces de îmbătrânire a populației la nivelul acestei categorii de localități.

Aceste două tendințe demografice, scăderea și îmbătrânirea populației, înregistrate în multe orașe mici, au contribuit la reducerea rolului și funcțiilor acestora, au afectat

³ Pentru orașele noi s-au utilizat date statistice din anul ulterior declarării localității urbane.

potențialul de dezvoltare economică, **diminuând, totodată, capacitatea de a face față efectelor crizei economice.**

Dezvoltarea economică a orașelor mici este condiționată, în principal, de gradul lor de atractivitate. În comparație cu orașele mari, a căror influență în teritoriu se exercită în raport cu multiplele facilități pe care le oferă (infrastructură, locuri de muncă, unități școlare, sanitare, de cultură etc.), orașele mici au o influență limitată în teritoriu, *hinterland*-ul lor fiind mult mai restrâns.

Gradul redus de atractivitate al acestor orașe se datorează și infrastructurii urbane, care nu îndeplinește nici indicatorii minimali privind dotarea de bază prevăzuți de lege pentru această categorie de orașe.

Astfel, la nivelul anului 2002, în orașele cu mai puțin de 30 000 de locuitori (în număr de 191), numai 54% dintre locuințe erau conectate la sistemul de canalizare, 69% aveau apă în locuință, 56% erau racordate la rețeaua de gaze naturale și numai 18% erau conectate la sistemul de energie termică (Guvernul României, 2005).

O altă particularitate a multor orașe mici din România o reprezintă faptul că ele includ, din punct de vedere administrativ, cartiere care sunt, de fapt, sate înglobate urbanului și al căror nivel de dezvoltare socioeconomică este corespunzător mediului rural.

Iată de ce se apreciază că „dezvoltarea inegală a teritoriilor (urbane – n.n.) reflectă slăbiciuni economice ale ansamblului și sunt de neacceptat, deoarece, la rândul lor, devin sursă de instabilitate economică și politică, transformându-se în piedici de dezvoltare a întregului ansamblu național și, implicit, european” (Chiriță, coord., 2008: 11).

EFACTE ALE CRIZEI ECONOMICE ȘI FINANCIARE STUDII DE CAZ: ORAȘELE VIDELE ȘI ZIMNICEA

Obiective și metodologie de cercetare

La nivelul acestor două localități urbane mici – Zimnicea și Videle din județul Teleorman – am realizat o serie de analize, care și-au propus să evidențieze principalele efecte ale crizei economice și financiare, precum și măsurile de adaptare a populației. De asemenea, s-a evaluat potențialul acestor comunități de a face față condițiilor de criză economică. Acest din urmă aspect a fost relevat printr-o analiză a datelor statistice, în care sens au fost utilizați o serie de indicatori, între care: numărul de locuitori, migrația internă a populației, structura populației pe grupe de vârstă, indicele de îmbătrânire a populației, precum și informații cu privire la specificul economic. Studiul a mai urmărit o analiză de date cantitative, dar și calitative, pentru a identifica principalele efecte ale crizei economice la nivelul celor două orașe. Au fost utilizați indicatori

statistici, ca de exemplu: bugetele publice locale, numărul de șomeri înregistrați, numărul beneficiarilor de ajutor social. Informațiile referitoare la situația veniturilor au fost obținute prin interviuri realizate la nivelul administrației publice locale, al unor unități de retail, precum și la nivelul populației. O analiză calitativă, realizată pe baza unor interviuri nestructurate, aplicate pe un lot format din 33 de persoane (patru reprezentanți ai administrațiilor publice locale, șase lucrători din unități comerciale de retail, 24 de locuitori), a relevat greutatea cărora trebuie să le facă față orașele mici în această perioadă, precum și măsurile care au fost adoptate în gospodăria ca răspuns la efectele crizei economice, în principal ca urmare a scăderii veniturilor. De asemenea, la solicitarea noastră, am primit de la un reprezentant al Asociației Orașelor din România opinii privind situația așezărilor urbane mici în această perioadă dificilă sub aspect economic.

Aspecte demografice

În anul 2009, populația orașului Videle era de 11 671 de locuitori, iar cea a orașului Zimnicea, de 15 122 de locuitori (INS, 2010).

Evoluția demografică a celor două orașe prezintă o scădere a numărului de locuitori. Astfel, în perioada 2002–2009, în orașul Videle, declinul demografic a fost de 2,4%, respectiv de la 11 953 la 11 671 de locuitori (*Tabelul nr. 1*). În aceeași perioadă, în orașul Zimnicea, scăderea populației a fost ceva mai mare, și anume, de 6,3%, respectiv de la 16 131 la 15 122 de locuitori.

Tabelul nr. 1

Evoluția numărului de locuitori în orașele Videle și Zimnicea – 2002–2009

	2002	2009	Dinamica numărului de locuitori 2002–2009	
			Număr	%
Videle	11 953	11 671	-282	-2,4
Zimnicea	16 131	15 122	-1 009	-6,3

Sursa: Prelucrare de date după *Anuarul Statistic al României 2009*, INS, 2010, *Anuarul Statistic al României 2003*, INS, 2004.

Cele două localități urbane nu sunt prea atractive, din cauza activității economice reduse, care nu asigură suficiente locuri de muncă, precum și a gradului nesatisfăcător de dotare cu utilități publice. În aceste condiții, migrația internă din cele două orașe înregistrează solduri negative. De exemplu, la nivelul anului 2008, numărul celor plecați din localitatea Videle a fost mai mare cu 64 de persoane față de cel al sosiților, în timp ce în orașul Zimnicea, numărul celor plecați l-a depășit cu 34 de persoane pe al celor care au sosit în localitate (*Tabelul nr. 2*).

Tabelul nr. 2

Migrația internă a populației în orașele Videle și Zimnicea – 2008

Oraș	Sosiți	Plecați	Sold
Videle	165	229	-64
Zimnicea	170	204	-34

Sursa: Prelucrare de date statistice: TEMPO – on line serii de timp, INS.

Structura pe vârste a unei colectivități (tineri 0–14 ani, adulți 15–59 de ani și bătrâni peste 60 de ani) reprezintă o componentă majoră a populației, prin consecințele sale sociale.

În anul 2009, în timp ce în orașul Zimnicea copiii (grupa de vârstă 0–14 ani) reprezentau 13,2% din totalul populației, fiind sub media pe țară, de 15,1%, orașul Videle avea o populație ceva mai tânără, copiii deținând 16,5% din numărul total de locuitori (Tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3

Structura populației pe grupe de vârstă și indicele de îmbătrânire a populației (I.I.P.) în orașele Videle și Zimnicea – 2009

	Total		Grupa de vârstă						I.I.P. (%)
	Nr.	%	0–14 ani		15–59 de ani		60 de ani și peste		
			Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	
Videle	11 671	100	1 931	16,5	7 493	64,2	2 247	19,3	116,4
Zimnicea	15 122	100	1 997	13,2	9 773	64,6	3 352	22,2	167,9

Sursa: Prelucrare de date statistice: TEMPO – on line serii de timp, INS.

Starea de vârstă a populației este exprimată mai precis de indicele de îmbătrânire a populației (IIP) și este calculat ca raport procentual între populația vârstnică (de 60 de ani și peste), respectiv grupa de vârstă 0–14 ani. Analiza acestui indice pune în evidență gradul de îmbătrânire a populației în cele două localități urbane. Astfel, la nivelul anului 2009, indicele de îmbătrânire a populației (IIP) era, în orașul Videle, de 116,4%, iar în orașul Zimnicea, de 167,9%. Comparativ cu gradul de îmbătrânire a populației din mediul urban al României, în anul respectiv, de 123,2%, Videle prezintă o populație mai tânără, în timp ce Zimnicea are un indice care depășește mult media pe țară.

Aspecte economice

Specificul economic al celor două orașe este diferit. Astfel, dezvoltarea economică a orașului Videle se bazează pe câteva domenii de activitate⁴, după cum urmează:

⁴ Acestea au fost stabilite în funcție de profilul firmelor active (Consiliul Județean Teleorman, 2010).

- extracția petrolului și a gazelor naturale și serviciile conexe;
- comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun;
- lucrări de construcții-clădiri rezidențiale și nerezidențiale.

O altă activitate la nivelul orașului Videle o constituie agricultura, care se desfășoară însă la nivel de microferme și, într-o mai mică măsură, sub formă asociativă.

Din punct de vedere economic, orașul Videle a înregistrat un declin în ultimii ani. Economia orașului, centrată, așa cum s-a arătat, aproape exclusiv pe exploatarea petrolului și a gazelor naturale, și-a redus treptat activitatea și, implicit, numărul locurilor de muncă. Preluarea de către Petrom și, ulterior, de către OMV a Schelei de producție Videle nu a îmbunătățit situația, iar criza economică a accentuat trendul negativ al activității industriale, astfel că, în prezent, exploatarea funcționează la numai o treime din capacitate. În absența alternativelor pentru un loc de muncă, migrația forței de muncă spre alte zone a devenit un fenomen frecvent.

Spre deosebire de Videle, economia orașului Zimnicea este mai diversificată, fiind bazată pe următoarele domenii de activitate⁵:

- cultivarea cerealelor, a plantelor leguminoase și a celor oleaginoase;
- distribuția combustibililor gazoși prin conducte;
- fabricarea produselor din carne;
- producția de tuburi, țevi, profile tubulare și accesorii;
- comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun.

Potențialul agricol al zonei este valorificat și dezvoltat de Grupul InterAgro, care prin SC Cerealcom SA Teleorman cultivă cereale, tutun, floarea-soarelui etc. Mai practică, de asemenea, legumicultura, pomicultura și cultivarea viței-de-vie.

Producția agricolă obținută este valorificată la nivelul orașului de către Grupul InterAgro prin producerea de energie alternativă (producția de biocombustibil, respectiv bioetanol), prin activități de morărit și panificație, prin fabricarea de biscuiți și napolitane, vinificație etc., precum și prin fabricarea de produse din carne.

Legat de domeniul agricol, prin intermediul SC Intercereal SRL, Grupul InterAgro desfășoară colectarea, condiționarea și depozitarea produselor agricole.

De altfel, activitățile din domeniul agriculturii și al producerii de biocombustibil desfășurate de firme cu profil agricol predomină în economia orașului.

La nivelul orașului Zimnicea, importanța agriculturii este reflectată și de numărul mare al populației active ocupate în acest sector economic. Conform datelor furnizate de Primăria orașului Zimnicea, în agricultură sunt ocupate aproximativ 2 000 de persoane, între care multe practică o agricultură de subzistență, care asigură gospodăriilor producții mici pentru consum propriu și venituri, de asemenea, reduse.

⁵ Stabilite, de asemenea, în raport cu profilul firmelor active (Consiliul Județean Teleorman, 2010).

Efecte ale crizei economice și financiare asupra firmelor

Criza economică a determinat reducerea activității companiilor și ea este reflectată de evoluția cifrei de afaceri.

Astfel, în orașul Videle, în anul 2009, firmele active au înregistrat o scădere a cifrei de afaceri, comparativ cu anul 2008, de la peste 26 de milioane de euro la mai puțin de 24 de milioane de euro (Consiliul Județean Teleorman, 2010).

În orașul Zimnicea s-a înregistrat, de asemenea, o reducere a activității firmelor active reflectată de scăderea drastică a cifrei de afaceri. Astfel, dacă în anul 2008, cifra de afaceri se ridica la 111 milioane de euro, în anul 2009, aceasta scăzuse la aproximativ 75 de milioane de euro. Pe fondul crizei economice, în orașul Zimnicea a scăzut numărul de firme active și, într-o foarte mare măsură, numărul de salariați din cadrul acestor firme. Este vorba despre o scădere de la peste 2 500 de salariați în 2008, la aproximativ 1 400 în 2009 (Consiliul Județean Teleorman, 2010).

Efectele crizei economice și financiare asupra administrației publice locale

Influența asupra bugetelor publice locale

Criza economică și financiară a influențat advers bugetele publice locale ale orașelor mici, prin *surse provenite prin redistribuire de la bugetul de stat mai mici și prin venituri proprii mai mici*.

Declinul economic la nivel național, reflectat de scăderea PIB-ului, reprezintă o realitate care s-a repercutat asupra bugetelor locale. În anul 2009, spre exemplu, PIB-ul țării noastre a fost de 92,7%, ceea ce semnifică o diminuare cu 7,1%. La aceasta a contribuit scăderea producției (și a consumului), reprezentată de următoarele sectoare: agricultură, vânătoare și silvicultură – 1,0%, industrie – 0,3%, construcții – 1,4%, servicii – 3,0%, impozite nete – 1,4% (INS, 2010).

Urmare a acestei situații, la nivel legislativ au fost emise acte normative care au vizat adoptarea de măsuri financiare necesare contracarării efectelor crizei economice și financiare.

Una dintre măsuri a urmărit diminuarea arieratelor și reducerea deficitelor dintre veniturile și cheltuielile publice locale ale unităților administrativ-teritoriale. Ele sunt cuprinse în Ordonanța de Urgență 63 din 30 iunie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare, publicată în Monitorul Oficial 450 din 2 iulie 2010.

Criza economică și financiară și măsurile de austeritate au afectat, așadar, negativ bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale mici, deoarece sumele alocate acestora au fost reduse.

Prin Ordonanța de Urgență nr. 63 din 30 iunie 2010 se alocă fiecărei localități urbane, inclusiv orașelor mici, o cotă de 77% din impozitul pe venit încasat la

bugetul de stat, față de cota de 82% din impozitul pe venit ce se alocă prin Legea 273 din 29 iunie 2006.

Diminuarea cu 5% a cotei din impozitul pe venit se regăsește la nivelul cotelor defalcate, după cum urmează:

- 44% la bugetele locale ale orașelor, față de 47%;
- 12% la bugetul local al județului față de 13%;
- 21% pentru echilibrarea bugetelor locale ale orașelor, față de 22%.

În cazul orașelor mici, măsura reducerii deficitelor dintre veniturile și cheltuielile publice locale ale administrațiilor teritoriale a generat riscul neasigurării finanțării unor servicii publice prestate de autorități, cum sunt: alimentarea cu apă, canalizarea, salubritatea, încălzirea locuințelor etc. și, prin aceasta, degradarea condițiilor de viață ale comunităților.

De altfel, „*diminuarea procentelor prevăzute la capitolul alocări bugetare*” – prin Ordonanța de Urgență nr. 63 din 30 iunie 2010 – a fost semnalată și la nivel de Administrație Publică Locală (cazul orașului Videle) ca afectând în sens negativ partea din bugetul local provenită de la bugetul de stat. Diminuarea poate fi însemnată, cum s-a întâmplat în cazul bugetului local al Primăriei Zimnicea. Partea provenită de la bugetul de stat s-a diminuat în anul 2010 față de anul 2008 în proporție de 36%, situație prezentată de reprezentantul Primăriei.

Diminuarea părții din buget provenită de la bugetul de stat are loc în condițiile în care bugetele publice locale ale orașelor mici depind într-o mare măsură de bugetul central. Conform „*Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Teleorman 2010–2020*”, în anul 2009, în localitățile urbane mici ale județului, partea din bugetele locale care provenea de la bugetul central, pe diferite căi, depășea 50%, fiind de 57%, în orașul Videle și de 74%, în orașul Zimnicea. Numai 43% și, respectiv, 26% din bugetele publice locale ale celor două orașe proveneau din taxe și impozite locale.

Resursele financiare proprii ale unităților urbane mici fiind limitate, situațiile de subfinanțare a unor servicii sau instituții publice sunt frecvente: „*Autofinanțarea e sub necesitatea serviciilor ce le administrează* (Primăriile orașelor mici – n. n.), *astfel se confruntă cu probleme serioase de buget*” (reprezentant Asociația Orașelor din România – AOR).

Reducerea bugetelor locale în perioada de criză economică este datorată și diminuării gradului de colectare a taxelor și impozitelor. La aceasta contribuie doi factori: scăderea activității firmelor și reducerea veniturilor populației.

Numărul mare de firme care au intrat în faliment sau care și-au restrâns activitatea, ca urmare a scăderii cererii pentru bunurile și serviciile furnizate de acestea, a contribuit la scăderea încasărilor la bugetele locale: „*micile firme având probleme financiare, atunci, implicit, duce la imposibilitatea plății impozitelor și taxelor*” (reprezentant AOR).

Se poate deduce că Administrațiile publice locale au resimțit în grad diferit influențele crizei asupra bugetelor, pe partea de venituri proprii, „*în funcție de firmele care au fost mai mult sau mai puțin afectate de criză*” (reprezentant AOR).

Reducerea veniturilor a numeroase categorii de populație s-a reflectat, de asemenea, asupra bugetelor locale ale orașelor mici, prin restanțe sau întârzieri la plata impozitelor și taxelor. În anul 2011, spre exemplu, 7–8% din populația impozabilă a fost în situația de a fi restanțieră, conform celor relatate de reprezentantul Primăriei acestui oraș.

Astfel, criza economică a afectat vizibil bugetele locale ale unor orașe mici, crescând riscul ca primăriile să nu poată plăti la timp obligațiile pe care le au.

Este de așteptat chiar ca, în condițiile de înrăutățire a situației economice, multe primării să fie obligate să reducă din cheltuielile proprii. Orașele a căror economie este dependentă de un singur sector economic prezintă riscurile cele mai mari de a nu putea realiza venituri și de a nu-și putea achita datoriile pe care le-au făcut în timp.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă orașul Videle, a cărui economie se bazează pe exploatarea petrolului și gazelor naturale, precum și pe serviciile conexe acestui domeniu economic. Astăzi, Schela Videle (preluată de Petrom, ulterior, de OMV) funcționează la o treime din capacitate, iar societățile comerciale din acest oraș, în condiții de criză economică, și-au restrâns activitatea și, ca urmare, au acumulat restanțe la chirii și impozite. Preluarea de către OMV se pare că nu a îmbunătățit situația economică a Schelei Videle, pentru că disponibilizările de personal sunt semnalate în continuare de către autoritățile locale și populație.

„Colectarea cu întârzieri mari de la persoane fizice și juridice a taxelor locale” (reprezentant Primărie Videle) face ca situația bugetului local să fie una nesatisfăcătoare, în condițiile în care Primăria are datorii în valoare de 130 mld. rol. Situația se întrevide a fi dramatică și pentru angajații acestei instituții, deoarece „Primăria este sub incidența faptului de a nu putea da salariile lună de lună”, după cum afirma reprezentantul Administrației orașului Videle.

Influența asupra proiectelor de investiții pentru îmbunătățirea infrastructurii urbane

Pe lângă cele arătate, autoritățile locale din orașele Zimnicea și Videle se confruntă și cu dificultăți în asigurarea serviciilor publice de utilități, având în vedere situația de criză economică și financiară, care afectează bugetele administrațiilor locale și ale populației. Se poate da ca exemplu, în acest caz, dificultatea în asigurarea iluminatului public, fapt semnalat de unele persoane intervievate: „lumina se aprinde mai târziu, se stinge mai devreme” (salariat, Videle).

Ca urmare, atenția și prioritățile la nivel administrativ au în vedere îmbunătățirea serviciilor comunitare și a infrastructurii din cele două orașe, scop în care au fost lansate unele proiecte de investiții.

În momentul de față, pentru orașele Zimnicea și Videle sunt câteva proiecte de investiții aflate în derulare. Este vorba de proiecte ISPA, finanțate

din fonduri europene, care nu au avut de suferit în urma crizei economice și financiare. Proiectele respective au în vedere reabilitarea și extinderea rețelelor de canalizare, a rețelelor de apă, a stațiilor de epurare și salubritate din cele două orașe.

Există însă și proiecte care au avut de suferit în urma crizei economice și financiare. Este cazul unor proiecte cu finanțare de la buget, care au fost amânate. Acestea se referă la refacerea unor școli din orașul Zimnicea, printre care se află și un liceu, ce necesită lucrări de renovare. Un alt proiect vizează construirea unui campus școlar, ce ar urma să cuprindă săli de clasă, laboratoare, săli de sport, de conferințe etc., pentru elevii din acest oraș și din zona sa limitrofă. Investiția a fost demarată în anul 2009, însă construcția „s-a amânat până la o dată neprecizată pentru că nu s-au alocat fonduri de la Guvern”, după cum menționează reprezentantul Primăriei orașului Zimnicea.

Efecte ale crizei financiare și economice asupra populației

Ca urmare a crizei financiare și economice, calitatea vieții populației orașelor mici a fost afectată prin: reducerea locurilor de muncă și creșterea șomajului, reducerea veniturilor; creșterea numărului de beneficiari ai ajutorului social, reducerea cheltuielilor de consum.

Alte consecințe negative cu impact asupra calității vieții comunităților orașelor mici sunt cele din domeniul serviciilor publice prestate către populație sau din cel al infrastructurii acestor orașe.

Având în vedere implicațiile negative ale crizei economice și financiare asupra populației, este de așteptat ca aceasta să adopte o serie de măsuri de adaptare, iar aceste măsuri să vizeze fie recuperarea nivelului de venituri ale gospodăriei, fie ajustarea consumului acesteia.

Reducerea cererii de bunuri și servicii din partea populației afectează, de asemenea, economia locală, printr-o producție mai redusă și, implicit, prin mai puține locuri de muncă.

Detalii asupra acestor aspecte vor fi prezentate în continuare, așa cum au fost ele identificate în cadrul interviurilor realizate în orașele Zimnicea și Videle.

Situația locurilor de muncă

Unul dintre cele mai acute efecte ale crizei economice și financiare în orașele Zimnicea și Videle îl reprezintă reducerea locurilor de muncă, ceea ce a condus la creșterea șomajului în ritm accentuat, însoțit de efecte sociale negative. În cazul orașului Videle, a cărui economie este legată de extracția de petrol efectuată de Petrom-OMV și de serviciile prestate către acestea, prin restrângerea activității s-au pierdut numeroase locuri de muncă atât în cadrul companiei, cât și în sfera serviciilor care o deservește. Ca urmare, în prezent, numai 30% din personal a mai rămas angajat la compania producătoare de

petrol din acest oraș. Dintre cei care au fost disponibilizați, „majoritatea a luat Ordonanța”, unii s-au angajat la Serviciul Public de Salubritate, iar „alții s-au dus la București pentru a avea loc de muncă” (reprezentant Primărie oraș Videle). Reduceri de personal au înregistrat și alte societăți din oraș. Spre exemplu, Societatea Publiserv, cu capital de stat, care în 2010 număra 180 de angajați, a rămas în 2011 cu numai 70 dintre aceștia. Reduceri de posturi au fost efectuate și în sectorul bugetar din oraș. Prin aplicarea Ordonanței 63/2010, Administrația Publică Locală a fost nevoită să reducă 50 de posturi. Prin urmare, dacă în anul 2010, Primăria dispunea de un număr de 151 de posturi, în anul 2011, după aplicarea Ordonanței, s-a ajuns la 101 posturi.

Cei mai mulți intervievați invocă șomajul ca având un mare impact social și economic asupra populației și a orașului.

„...sunt șomeri foarte mulți. Schela, Forajul și CFR-ul au redus locurile de muncă” (pensionar pe caz de boală, Videle).

„În oraș peste jumătate, poate trei sferturi dintre angajații OMV nu mai lucrează. Prețurile au scăzut din cauză că nu mai există locuri de muncă” (pensionar, Videle).

Șomajul și, asociat lui, lipsa locurilor de muncă înseamnă venituri mici și, ca urmare, un nivel de trai mai scăzut.

„Criza a afectat orașul în mod brutal – aș zice – nu sunt locuri de muncă, veniturile sunt mici, oamenii trăiesc greu. Totul stagnează” (pensionar, Videle).

„În oraș, criza se resimte printr-o scădere a nivelului de trai” (salariat, Videle).

„...urmările crizei se văd: în piață, sâmbăta și duminica nu prea sunt cumpărători” (salariat, Videle).

Analiza datelor privind numărul șomerilor înregistrați în cele două orașe, în anii 2009 și 2010, arată evoluții ascendente. Astfel, în orașul Videle s-a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de șomeri. În aprilie 2009, la nivelul acestui oraș, erau 2 422 de șomeri înregistrați, în timp ce în aprilie 2010, numărul acestora ajunsese la 3 047, ceea ce semnifică o creștere cu 25,8%. Și în orașul Zimnicea s-a înregistrat o creștere mare a numărului de șomeri. Față de aprilie 2009, când se consemnau 2 950 de șomeri, în aprilie 2010 numărul lor ajunsese la 3 599, adică o creștere cu 22% (Tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Dinamica numărului de șomeri înregistrați în orașele Zimnicea și Videle

	Număr șomeri (aprilie 2009)	Număr șomeri (aprilie 2010)	Dinamica numărului de șomeri (aprilie 2009 – aprilie 2010)	
			Număr	%
Videle	2 422	3 047	+ 625	+ 25,8
Zimnicea	2 950	3 599	+ 649	+ 22,0

Sursa: Buletin Statistic Lunar, aprilie 2010, Direcția Județeană de Statistică Teleorman, citat de Consiliul Județean Teleorman, 2010.

Accesul facil la căile de comunicație (drumuri naționale și căi ferate) face ca mișcarea populației să nu reprezinte o problemă pentru locuitorii din Videle și Zimnicea. Apropierea mai mare de București a orașului Videle (73 de km) înlesnește locuitorilor acestui oraș deplasările zilnice – navetismul – spre Capitală, ca primă destinație, dar și spre Alexandria, municipiul reședință a județului Teleorman. În schimb, deplasarea forței de muncă din Zimnicea spre București (125 de km) se face mai ales săptămânal și zilnic spre Alexandria (39 de km). O mențiune specială trebuie făcută pentru orașul Videle, unde mișcarea migratorie s-a inversat. Dacă în primii ani de după 1990 era încă un pol de atracție a forței de muncă, prin exploatarea sa petroliere, ulterior, prin închiderea sondelor și, mai ales, după declanșarea crizei economice, a devenit un pol de dispersie.

Venituri

Criza economică și financiară și măsurile de austeritate au determinat diminuarea veniturilor populației. Scăderea s-a resimțit cu atât mai mult cu cât a avut loc pe fondul devalorizării monedei naționale: rata inflației în anul 2009 a fost de 5,59%, iar în anul 2010, de 6,09%, conform datelor INS (INS, 2011).

De asemenea, reducerea salariilor a afectat numeroase categorii de angajați din sectorul privat și bugetar, ceea ce a condus la micșorarea veniturilor acestora.

Datele arată că întreprinderile private din orașul Videle și cele din orașul Zimnicea au înregistrat venituri semnificativ mai mici în anul 2009 față de anul 2008. Restrângerea activității întreprinderilor s-a reflectat asupra angajaților prin reducerea locurilor de muncă și prin scăderea câștigurilor salariale. De altfel, reducerea veniturilor („s-au redus salariile”, „criza a afectat câștigurile bănești”, „criza a afectat gospodăria pentru că au scăzut veniturile”) pare să reprezinte consecința crizei cea mai resimțită de intervievați și de familiile lor, indiferent dacă este vorba despre persoane aflate în situația de șomaj sau angajate în sistemul de stat ori privat.

„Mi-am pierdut locul de muncă” și „s-au redus veniturile și e foarte mult stres” au declarat un fost angajat și un angajat din sectorul privat.

În ceea ce-i privește pe micii întreprinzători, comercianți sau producătorii din sistemul agricol familial, aceștia au fost în mod clar afectați de criza economică și financiară. În declarațiile lor, ei se referă la scăderea cererii pentru produse agricole și alimentare, dar și nealimentare:

- „în 2009, vânzările la produse alimentare – n. n. au scăzut, în 2010 au scăzut mai mult și nici anul ăsta – 2011 (n. n.) – nu merg” (vânzător magazin alimentar, orașul Zimnicea);

- „au scăzut vânzările la toate produsele” (vânzător magazin alimentar, orașul Videle);

- „în piață, sâmbăta și duminica nu sunt cumpărători... bate vântul” (salariat, Videle).

Angajații din sistemul bugetar reprezintă o altă categorie de populație care a fost afectată advers de criza economică și financiară și de măsurile de austeritate.

Prin Legea 118/2010 – cunoscută ca una dintre legile austerității – a fost diminuat cu 25% cuantumul brut al salariilor sau al indemnizațiilor lunare de încadrare, inclusiv sporuri, indemnizații și alte drepturi salariale ale unor categorii de personal din sectorul bugetar. Cei vizați de această lege au fost angajații din primărie, poliție, învățământ, sănătate. (Ponderea angajaților în sectorul de stat din orașele mici poate fi semnificativă.)

Astfel, criza economică și financiară și măsurile anticriză luate i-au afectat și pe angajații din Primăria orașului Videle. Acestea s-au tradus nu numai prin reducerea salariilor cu 25%, ci și prin anularea unor sporuri. Prin urmare, diminuarea nivelului salarial a putut ajunge chiar până la 50%. În prezent, câștigurile salariale lunare ale salariaților sunt în mod frecvent de aproximativ 700–800 lei, existând și cazuri în care acestea coboară sub acest nivel, conform celor relatate de reprezentantul Primăriei acestui oraș.

Se poate aprecia, în această situație, că nivelul de trai al angajaților și al familiilor acestora a scăzut într-o măsură semnificativă.

În cazul orașului Zimnicea, reducerea cu 25% a salariilor angajaților din Primărie a determinat plecarea tinerilor către sistemul privat, respectiv la compania InterAgro. Primăria nu mai poate face angajări, astfel că, în prezent, se confruntă cu un deficit de personal.

Reducerea cu 25% a salariilor în anul 2010 nu a fost recuperată decât parțial în 2011.

Scăderea veniturilor pare să reprezinte principalul efect al crizei economice și pentru angajații din sectorul de stat, după cum reiese din declarațiile lor: „*ne-au scăzut veniturile*”, (învățătoare, Videle), „*criza a afectat gospodăria pentru că au scăzut veniturile*” (îngrijitoare grădiniță, Videle), „*veniturile s-au micșorat, prețurile sunt duble, a scăzut nivelul de trai*” (angajat poliție, Videle).

O altă categorie de populație a cărei situație financiară s-a deteriorat o reprezintă cea a persoanelor aflate la pensie și gospodăriile acestora. Inflația din 2009 și 2010, care a erodat puterea de cumpărare, neindexarea pensiilor în 2010 și 2011, contribuția la fondul de asistență socială, în cazul pensiilor de peste 740 lei începând cu 1 ianuarie 2011 fac din această categorie un grup vulnerabil la efectele crizei economice.

În cazul pensionarilor, aceștia invocă „*scăderea veniturilor*”, a pensiei – n. n., în contextul inflației și al scumpirilor la alimente. În plus, anumite probleme de sănătate le impun cheltuieli mari cu medicamentele; pensionarii suferind de afecțiuni cardiovasculare au declarat că tratamentul lor costă între 100 și 150 lei lunar.

Pe lângă inflația din 2009 și 2010, care a afectat toate categoriile de venituri ale populației, la deteriorarea nivelului pensiilor a mai contribuit neindexarea acestora în 2010 și 2011, precum și contribuția la asigurările sociale de sănătate⁶.

⁶ Prin OUG 107/2010, pensionarii ale căror venituri din pensii depășesc 740 lei contribuie cu o cotă de 5,5% la Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate.

Un segment din cadrul acestei categorii de populație – cea a pensionarilor – a resimțit în mai mare măsură efectele adverse ale crizei economice. Este vorba despre persoane vârstnice, singure, bolnave, cu pensii de până la 500 lei/lună și fără alte posibilități financiare. Situația materială precară a acestor persoane a atras atenția Federației Naționale „Omenia” a CAR Pensionari din România, care a inițiat o campanie socială „Dați 1 leu pentru pensionarii săraci”, care are ca scop „strângerea de fonduri destinate acordării de ajutoare nerambursabile pensionarilor săraci, afectați de criza economică tot mai accentuată”. În urma acestei acțiuni sociale au fost acordate ajutoare financiare celor mai nevoiași pensionari din Videle și Zimnicea.

Numărul de beneficiari de ajutor social

Criza economică și financiară a avut un efect negativ asupra comunităților din Zimnicea și Videle, prin creșterea numărului de beneficiari de ajutor social. Este vorba despre persoanele cu venituri reduse sau fără venit.

În orașul Zimnicea, numărul beneficiarilor de ajutor social, conform Legii 416/2001, cu modificările și completările ulterioare, a cunoscut o dinamică pozitivă între 2008 și 2010.

Astfel, datele furnizate de Primăria Zimnicea arată că dacă la sfârșitul anului 2008, numărul de dosare în plată pentru acordarea dreptului de ajutor social era de 455, la sfârșitul anului 2010 ajunsese la 497 (*Tabelul nr. 5*). A crescut nu numai numărul persoanelor singure, dar și al familiilor fără copii, precum și al celor cu copii.

Tabelul nr. 5

Numărul beneficiarilor de ajutor social în orașul Zimnicea – 2008–2010

	2008	2009	2010
Număr persoane singure	112	121	127
Număr familii cu copii	122	129	131
Număr familii fără copii	221	236	239
Număr beneficiari	455	486	497

Sursa: Primăria orașului Zimnicea.

Numărul beneficiarilor de ajutor social constituit din numărul persoanelor singure și din numărul membrilor familiilor cu copii și al celor fără copii, în orașul Zimnicea, este apreciat ca depășind 1 300 de persoane. Dintre acestea, o pondere semnificativă au persoanele de etnie romă. În Zimnicea trăiește o comunitate de rudari, estimată ca reprezentând aproximativ 10% din populația orașului.

Scăderea nivelului veniturilor, în condiții de criză economică, a făcut ca și în orașul Videle să crească numărul beneficiarilor de ajutor social.

Numărul de cereri pentru ajutor social a crescut ca efect al crizei economice, în anul 2010 fiind aproape dublu față de anul 2008. Optzeci și nouă de noi dosare au intrat în plată în anul 2010, față de 48 câte s-au înregistrat în anul 2008. Este vorba de persoane singure, familii fără copii, dar și familii cu copii.

Conform datelor aflate în evidența Primăriei orașului Videle, la sfârșitul anului 2008 existau 179 de dosare în plată privind dreptul de acordare a ajutorului social, pentru un număr de 431 de persoane. La sfârșitul anului 2010, numărul dosarelor era de 219, iar al persoanelor beneficiare, de 532. Ca urmare, se constată o creștere a numărului beneficiarilor de ajutor social, mai ales din rândul persoanelor singure (*Tabelul nr. 6*).

Tabelul nr. 6

Numărul beneficiarilor de ajutor social în orașul Videle – 2008–2010

	2008	2009	2010
Număr persoane singure	71	76	110
Număr familii cu copii	98	105	98
Număr familii fără copii	10	16	11
Număr cereri (dosare)	179	197	219
Număr persoane beneficiare de ajutor social	431	532	508

Sursa: Primăria orașului Videle.

Influența crizei economice și financiare asupra consumului populației

Reducerea veniturilor, ca efect al crizei financiare și economice, a determinat populația să adopte unele măsuri de adaptare la situația financiară a gospodăriei. Acest lucru se poate realiza prin mai multe modalități, și anume, prin extinderea bazei de venituri și/sau prin reducerea cheltuielilor din bugetele familiei.

În ceea ce privește extinderea bazei de venituri, aceasta nu reprezintă o modalitate la îndemână pentru cei afectați de criza economică și care ar dori să adopte o asemenea măsură. Prestarea de ore suplimentare sau găsirea unui al doilea loc de muncă nu par să fie posibile în orașe mici, cum este Videle, unde contextul economic nu permite asta și pentru că „*numărul de locuri de muncă s-a redus*” (salariat, Videle) și „*șomeri sunt foarte mulți*” (șomer, Videle).

Însă, pentru multe gospodării, reducerea cheltuielilor de consum lasă impresia că reprezintă principala măsură de adaptare la efectele crizei. Se au în vedere unele cheltuieli, cum sunt cele pentru produse alimentare și băuturi nealcoolice, pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru locuință, apă, electricitate, gaze, pentru mobilier, dotare, întreținerea locuinței, pentru sănătate și educație, pentru poștă și telecomunicații.

Prima categorie de cheltuieli de care gospodăriile au avut posibilitatea să țină seama în echilibrarea bugetelor este cea a produselor alimentare și a băuturilor nealcoolice. Deoarece acestea reprezintă produse de bază la care este mai greu să se renunțe, unii dintre intervievați lasă să se înțeleagă că nu au adoptat o asemenea soluție „*nu fac economie la alimente*” (salariat, Videle), „*la mâncare nu am redus cheltuielile*” (salariat, Videle). Alții însă au fost nevoiți să fie mai atenți chiar în privința cheltuielilor pentru produse alimentare de bază. „*Ne-am limitat la cheltuieli*”.

Nu umplem frigiderule, nu facem rezerve: avem nevoie de un litru de ulei, luăm un litru de ulei, avem nevoie de un kilogram de zahăr, luăm un kilogram de zahăr...luăm strictul necesar. Aveam mai multe înainte de criză” (salariat, Videle).

Odată cu scăderea puterii de cumpărare, unii locuitori din Videle și-au redus frecvența vizitelor la magazin, au căutat să cumpere produse mai ieftine și, în general, produse de strictă necesitate. *„Am redus din cheltuieli: mergem mai rar la cumpărături...căutăm să cumpărăm mai ieftin, dar produsele s-au scumpit...ne limităm la strictul necesar”* (pensionar, Videle).

Scăderea vânzărilor la produse alimentare și nealcoolice și la cele agroalimentare înregistrată în orașele Videle și Zimnicea vine să confirme opțiunea populației de reducere a cheltuielilor de consum și pentru această categorie.

„Vânzările au scăzut... Am adus 20 de pâini dimineață și până acum – ora prânzului n. n. – am vândut șase. Au scăzut vânzările la produsele congelate... și carne de pui, mezeluri, lactate... și făina merge greu, aceasta se mai vinde la sărbători” (vânzător magazin alimentar, Zimnicea).

„Au scăzut vânzările la toate produsele” (vânzător magazin alimentar, Videle).

„Au scăzut vânzările la toate sortimentele de produse cu 20–30%. Când mergea bine exploatarea de petrol, după-masă când ieșeau angajații se făcea coadă la alimente. Acum, după-masă, magazinul este gol. Clienții vin în special dimineața și cumpără mai puțin” (vânzător magazin alimentar, Videle).

„Vânzările sunt mai slabe...iar prețurile sunt mai mici” (vânzător piață legume, Videle).

„Criza a avut efecte asupra orașului. Cel mai bine se vede în piață. Cu unu–doi ani în urmă, piața Videle era cea mai scumpă; acum kilogramul de roșii este un leu. Pentru că posibilitatea de cumpărare e mică” (reprezentant Primărie oraș Videle).

Situația financiară dificilă a unora dintre locuitorii acestor orașe, agravată de criza economică, face ca vânzarea „pe datorie” sau „la caiet”, deși nerecunoscută sau puțin recunoscută (*„Nu se vinde la caiet în magazin”* [vânzător magazin alimentar, Zimnicea], *„Nu se vinde pe datorie în acest magazin. Doar la sat se vinde pe datorie”* [vânzător magazin alimentar, Videle]), să reprezinte, de fapt, un fenomen destul de răspândit *„Se vinde pe datorie, dar nu la vedere și numai persoanelor pe care le cunoaștem. În toate magazinele din oraș se procedează la fel”* (vânzător magazin alimentar, Videle). Fenomenul vânzării „pe datorie”, cunoscut mai ales în magazinele rurale, este prezent acum și în mediul urban. Este răspândit în rândul populației cu venituri reduse, cum sunt anumite categorii de pensionari, șomeri, angajați cu salarii mici. Aceasta ne arată că sărăcia a cuprins tot mai multe gospodării. Având în vedere criza economică, vânzarea pe datorie reprezintă, de fapt, o soluție „de criză”.

O altă categorie de cheltuieli, care a fost avută în vedere pentru echilibrarea bugetelor gospodăriei, este cea pentru îmbrăcăminte și încălțăminte.

În cazul acestui tip de cheltuieli, sunt două opțiuni pe care populația le-a putut face: fie să reducă cheltuielile, cumpărând mai ieftin, fie să amâne procurarea de articole de îmbrăcăminte și încălțăminte.

„Am redus cheltuielile la îmbrăcăminte” (salariat, Videle).

„Am redus până și din cheltuielile pentru îmbrăcăminte copilului” (îngrijitor grădiniță, Videle).

„Am mai renunțat și la îmbrăcăminte” (pensionar pe caz de boală, Videle).

„Am renunțat la haine” (șomer, Videle).

Cheltuielile pentru locuință, apă, electricitate și gaze reprezintă o altă categorie de cheltuieli avută în vedere de mulți dintre intervievați pentru a echilibra bugetul gospodăriei și pentru a evita ca o parte mare a acestuia să fie absorbită de acest tip de cheltuieli. Sunt vizate, cel mai adesea, pentru a face economii reducerea cheltuielilor pentru energia electrică, iar cei mai atenți la acestea par a fi pensionarii.

„Am redus cheltuielile, avem becuri economice” (pensionar, Videle).

„Nu aprindem becul decât când ne culcăm” (pensionar, Videle).

„Fac economie la energie, am doar frigider și mă uit puțin la televizor” (pensionar – pensie de urmaș, Videle).

Unii au optat pentru o modalitate de facturare a energiei electrice prin care plata consumului se face eșalonat în cursul anului și aceasta pentru că nu-și pot permite să depășească bugetul gospodăriei.

„Pentru că iarna încălzirea e cu energie electrică, plătesc vara mai mult ca să mă descurc” (pensionar pe caz de boală, Videle).

„Ne-am limitat la energie... plătim la cotă, avem becuri mici” (vânzător, Videle).

Cheltuielile pentru apă au fost și ele reduse pentru a face unele economii de buget. Au fost însă mai puțin menționate comparativ cu cheltuielile pentru energie.

„Fac economie la apă, care se plătește de două ori: o dată ca apă potabilă și a doua oară la preț de apă de canal (menajeră – n. n.)” (salariat, Videle).

Celelalte cheltuieli legate de locuință, respectiv cele pentru mobilier, dotare, și întreținerea locuinței au fost amânate de către mulți dintre intervievați.

„Am renunțat la aparatură... ne-am fi dorit un televizor” (salariat, Videle).

„Am renunțat la mobilă nouă” (șomer, Videle).

„Nu am reușit să luăm frigider, să punem termopane și să izolăm magazinul” (vânzător, Videle).

„Am amânat cumpărarea de mobilă și am renunțat la modernizarea locuinței” (salariat, Videle).

Cheltuielile legate de sănătate, respectiv cele referitoare la consumul de medicamente par să fi fost și ele ajustate, ca urmare a scăderii veniturilor.

„Vânzările la medicamente sunt așa și așa... unii cumpără cu «pastiluța»” (farmacist, Videle).

Situația financiară dificilă a gospodăriilor și costul ridicat al medicamentelor fac ca procurarea acestora să fie, în unele cazuri, amânată.

„Am fost la doctor... mi-a dat tratament... costă 60 de lei... nu am cu ce să-l iau... poate o să-l iau din pensia părinților” (beneficiar ajutor social, Videle).

Un studiu arată că, pe fondul crizei economice, consumul de medicamente la nivelul orașelor mici⁷ a înregistrat o scădere (*Medica Academica*, 2010). În anul 2009,

⁷ În studiul respectiv, orașele mici sunt considerate orașe sub 50 000 de locuitori.

conform acestui studiu, în orașele mici consumul de medicamente a fost cu 18,2% mai redus față de anul 2008 și aceasta în condițiile în care, la nivel național, scăderea a fost de 1,7%. Motivul pentru care s-a înregistrat o scădere atât de mare a consumului de medicamente în orașele mici față de nivelul național l-ar reprezenta situația materială mai precară a locuitorilor din aceste orașe.

Din interviurile realizate la nivelul populației din cele două orașe mici – Zimnicea și Videle, rezultă că, sub influența crizei economice și financiare, s-a produs o modificare a comportamentului de consum, prin reducerea consumului și prin achiziționarea de produse mai ieftine. Totodată, s-a putut constata o tendință de a amâna sau de a renunța în viitorul apropiat la cheltuieli legate de dotarea locuinței sau pentru renovarea acesteia.

Rezultatele studiului sunt confirmate și de alte cercetări care au urmărit să evidențieze efectele pe care criza economică și financiară le-a avut asupra gospodăriilor și comunităților din țara noastră. Cităm, în acest sens, studiul „Impactul crizei economice internaționale în România 2009–2010” (Stănculescu și Marin, 2011).

CONCLUZII

Lucrarea analizează principalele efecte ale crizei economice și financiare, care a afectat și România, cu atenție deosebită asupra orașelor mici, al căror număr de 250 reprezintă 78,1% din totalul de 320 de localități urbane ale țării noastre. Deși importante ca număr, orașele mici înregistrau, în anul 2009, doar 25% din populația noastră urbană.

Localitățile urbane mici, mai mult ca alte categorii de orașe, s-au confruntat, în ultimii ani, cu numeroase dificultăți, între care restructurarea activităților economice cu restrângerea pieței muncii, ce a condus la creșterea șomajului și la scăderea nivelului de trai și a calității vieții populației. În paralel s-a înregistrat și o migrație a forței de muncă spre centre urbane mai atractive sub aspect economic, sau chiar către unele țări europene.

De asemenea, criza economică și financiară a influențat puternic bugetele publice locale, ceea ce a condus la diminuarea funcțiilor urbane, mai cu seamă la nivelul orașelor mici. Astfel, în cazul acestor orașe, măsura reducerii deficitelor dintre veniturile și cheltuielile publice locale ale administrațiilor teritoriale a generat riscul neasigurării finanțării unor servicii publice prestate de autorități, cum ar fi: alimentarea cu apă, canalizarea, salubritatea, iluminatul public, încălzirea locuințelor etc. și, prin aceasta, degradarea condițiilor de viață ale comunităților.

Toate aceste efecte ale crizei economice au fost ilustrate prin două studii de caz, la nivelul orașelor Zimnicea și Videle din județul Teleorman, care fac parte din categoria orașelor mici, sub 30 000 de locuitori. Rezultatele cercetării calitative au confirmat greutatea cărora trebuie să le facă față populația din orașele mici, în această perioadă.

*Anexa 1***Numărul orașelor mici și al municipiilor, pe județe și ponderea populației orașelor mici din urban județ (1. 07. 2009)**

Județe	Număr total orașe	Orașe mici		Număr municipii orașele mici	Număr locuitori mediu urban 2009	Populație orașe mici (1. 07. 2009)	
		Număr	%			Număr locuitori	Pondere din urban județ
Alba	11	10	90,9	3	219 244	151 083	68,9
Arad	10	9	90,0		251 386	85 909	34,2
Argeș	7	3	42,9		305 465	35 138	11,5
Bacău	8	6	75,0	1	324 493	98 824	30,5
Bihor	10	9	90,0	3	297 923	93 101	31,3
Bistrița-Năsăud	4	3	75,0		117 871	33 394	28,3
Botoșani	7	6	85,7	1	186 806	72 300	38,7
Brașov	10	7	70,0	1	440 434	91 777	20,8
Brăila	4	3	75,0		234 169	22 285	9,5
Buzău	5	3	60,0		198 259	26 924	13,6
Caraș-Severin	8	7	87,5	1	181 143	98 028	54,1
Călărași	5	4	80,0	1	120 483	47 463	39,4
Cluj	6	3	50,0	2	459 865	58 159	12,6
Constanța	12	8	66,7		504 667	82 841	16,4
Covasna	5	4	80,0	1	111 263	49 746	44,7
Dâmbovița	7	6	85,7	1	163 603	75 269	46,0
Dolj	7	6	85,7	2	379 789	81 146	21,4
Galați	4	2	50,0		343 902	10 850	3,2
Giurgiu	3	2	66,7		87 608	19 785	22,6
Gorj	9	8	88,9	1	178 324	82 432	46,2
Harghita	9	7	77,8	2	141 948	64 482	45,4
Hunedoara	14	11	78,6	4	356 654	176 991	49,6
Ialomița	7	5	71,4	1	132 339	46 266	35,0
Iași	5	3	60,0		393 220	35 462	9,0
Ilfov	8	7	87,5		133 204	99 766	74,9
Maramureș	13	11	84,6		300 721	120 813	40,2
Mehedinți	5	4	80,0	1	142 482	36 421	25,6
Mureș	11	8	72,7	1	302 422	89 034	29,4
Neamț	5	3	60,0		212 420	38 511	18,1
Olt	8	6	75,0		188 961	77 144	40,8
Prahova	14	12	85,7		410 734	145 131	35,3
Satu Mare	6	5	83,3	1	173 110	60 714	35,1
Sălaj	4	3	75,0		99 512	35 537	35,7
Sibiu	11	9	81,8		285 020	77 356	27,1
Suceava	16	15	93,8	4	302 730	195 938	64,7
Teleorman	5	3	60,0	1	135 220	55 468	41,0
Timiș	10	8	80,0		423 042	66 254	15,7
Tulcea	5	4	80,0		121 711	30 855	25,4
Vaslui	5	3	60,0	1	185 339	46 951	25,3
Vâlcea	11	10	90,9	1	185 233	74 753	40,4
Vrancea	5	4	80,0	1	146 571	48 448	33,1
Total	320	250	78,1	36	11 823 516	2 938 749	24,9

BIBLIOGRAFIE

1. Chiriță, I., (coord.), *Programul Strategic de Dezvoltare a Orașelor din România*, Asociația Orașelor din România, 2008.
2. Pop, L. M., (coord.), *Dicționar de politici sociale*, București, Editura Expert, 2002.
3. Stănculescu, S. M., Marin, M., *Impactul crizei economice internaționale în România 2009–2010*, București, Editura Vanemonde, 2011.
4. Zamfir, C., Lazăr, V., (coord.), *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1993.
5. *** *Strategia de dezvoltare durabilă a județului Teleorman 2010–2020*, Consiliul Județean Teleorman, 2010.
6. *** *Planul Național de Dezvoltare 2007–2013*, Guvernul României, 2005.
7. *** *Anuarul Statistic al României 2003, 2007, 2008, 2009, 2010*, Institutul Național de Statistică, București.
8. *** *60% din populație consumă 18% din medicamente*, *Medica Academica*, Academia Oamenilor de Știință din România, disponibil online la <http://www.medicaacademica.ro/2010/03/17/60-din-populatie-consuma-18-din-medicamente/>, 2010.
9. *** *Legea nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități*, Monitorul Oficial nr. 408, 24 iulie 2001.
10. *** *Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat*, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 401, 20 iulie 2001.
11. *** *Legea 273 din 29 iunie 2006 privind finanțele publice locale*, Monitorul Oficial 618, 18 iulie 2006.
12. *** *Legea 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar*, Monitorul Oficial nr. 441, 30 iunie 2010.
13. *** *Legea 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor*, Monitorul Oficial nr. 441, 30, iunie 2010.
14. *** *Ordonanța de Urgență 63 din 30 iunie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare*, Monitorul Oficial 450, 2 iulie 2010.
15. *** *Ordonanța de Urgență 107/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății*, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 830, 10 decembrie 2010.

Baze de date online

16. *** *Indici anuali ai prețurilor de consum și rata anuală a inflației în perioada 1971–2010*, Institutul Național de Statistică, disponibil online la <http://www.insse.ro>.
17. *** *Baza de date on-line TEMPO*, Institutul Național de Statistică, disponibil online la <https://statistici.insse.ro/shop>.

The paper aims to outline the main effects of economic and financial crisis on small towns in Romania, with specific analysis in two urban centers: Zimnicea and Videle in Teleorman county. This is because it was found that small towns face much greater difficulties than other cities in our country, a direct result of the recent years' difficulties: the restructuring of economic activities, with disruptions in the labor market and the reduction of urban functions, migration of the labor force to other more developed urban centers, reducing household incomes and increased poverty phenomenon, etc.

The study has an empirical character and is based on quantitative and qualitative information obtained from several institutions (mayoralties, economic agents, etc.), and on statistical data, etc. Also, in the two localities

was applied a total of 33 unstructured interviews, conducted between July and October 2011. The results confirmed the difficulties which have to face small towns in this period, and the response measures adopted in households.

Keywords: *small towns, economic and financial crisis, economic and social effects.*

Primit: 09.12.2011

Acceptat: 09.02.2012

Redactori: Ioan Mărginean, Manuela Sofia Stănculescu